MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

titled *al-fann al-ḥādī ʿašr*, the 11th *fann*, but careful observation of the codex shows that the original title was more likely *al-ṯānī ʿašr* (12th) or *al-ṯāmin ʿašr* (18th), corrected to "11th *fann*" at a later stage.

The most reasonable interpretation of these denominations is that the *Kitāb al-Mūsīqā* could have been regarded as the 12th *fann* of the *K. al-Šifāʾ* if the nine *funūn* of the *Logic* had been ignored, leaving the first *fann* of *al-Ṭabīʿiyyāt* as the first to be counted. Another condition for this numbering to make sense is that the *funūn* of the *Mathematics* would have had to be ordered in the original way, and not according to their actual disposition in the ms. Istanbul, Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya 2442, which switches Astronomy with Arithmetic, Arithmetic with Music, and Music with Astronomy.

This explanation may not seem entirely satisfactory. However, it is strengthened by the fact that its first leg, namely the choice of beginning the headcount of the *funūn* in the *K. al-Šifāʾ* with the first *fann* from *al-ṭabīʿiyyāt*, must have been at the origin of the overwhelming majority of manuscripts in which Avicenna's *Ilāhiyyāt* is called the 13th *fann*,[34] whether or not the twenty-one *funūn* that canonically precede the *Ilāhiyyāt* in the *Šifāʾ* are present in these codex too.[35] It is however interesting, although not necessarily meaningful, to point out that ms. Istanbul, Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya 2442 itself does not call *Al-ilāhiyyāt* "13th *fann,*" (like mss. Istanbul, Süleymaniye, Carullah 1424; Nuruosmaniye Kütüphanesi 2710, and Cairo, Maktabat al-Azhar al-Šarīf, Beḫīt 331 *falsafa* (*ḫuṣūṣiyya*), 44988 (*ʿumūmiyya*) but rather *al-fann al-rābiʿ min al-ğumla al-rābiʿa min* kitāb al-Šifāʾ *fī al-ilāhiyyāt*. This is again a mistake, since the fourth *ğumla* of the *K. al-Šifāʾ* is not divided into *funūn*, but it is probably based upon the correct (or corrected) form that we find, for example, in ms. Istanbul, Süleymaniye Kütüphanesi, Yeni Cami 770, *al-ğumla al-rābiʿa min* kitāb al-Šifāʾ *fī al-ilāhiyyāt*. The debate on the existence of two or more editions of the *K. al-Šifāʾ* is open:[36] the fact that manuscript groupings based on the order of the *Riyāḍiyyāt funūn* are different from the groupings that we would reconstruct on the basis of the *Ilāhiyyāt* incipit is a reminder that, in order to reach satisfactory conclusions, we have to assess very seriously the possible effects of contamination.

[34] On this problem, see IBN SĪNĀ (2008), *Libro della Guarigione, Le Cose Divine di Avicenna (Ibn Sīnā)*, ed. BERTOLACCI Amos, UTET, Torino, p. 136 n. 2.
[35] A picture of an *Al-ilāhiyyāt incipit* with such a (very common) wording can be found in Witkam's description of ms. Leiden Or. 4. See WITKAM Jan J. (2012), "Avicenna's Copyists at Work: Codicological Features of the Two Leiden Manuscripts of the *Kitāb al-Šifāʾ*," *Oriens* 40/2, p. 248.
[36] On the subject, see BERTOLACCI Amos (2012), "How Many Recensions of Avicenna's *Kitāb al-Šifāʾ?*," *Oriens* 40/2, p. 275-303.

01 Haziran 2019

Yanyalı Esad Efendi
220110

Reading Avicenna's *Kitāb al-Šifāʾ* in the Ottoman World

The Circulation of the Work within the School of Asʿad al-Yānyawī*

Silvia DI VINCENZO

Asʿad Ibn ʿAlī Ibn ʿUṯmān al-Yānyawī (Yanyalı Esad Efendi, d. 1143/1730[1]) was one of the most interesting intellectual figures of the first quarter of the eighteenth century, under the reign of Ahmed III. In spite of the interest aroused by his intellectual activity, still much is left to know about his philosophical production. Born in Ioannina (the Ottoman Yanya), in north-western Greece, he started his education under the guide of Mehmed Efendi, Mufti of Yanya, and of İbrahim Efendi, before moving to Constantinople in 1098/1686, where he was appointed as a professor in 1111/1699. He took part in the translation project that started under the patronage of the Grand Vizier Damad İbrâhim Paşa of Nevşehir: his main interest was with the Arabic translations of philosophical and scientific texts, and in 1721 he was commissioned to provide a new translation of Aristotle's works.[2] At that stage of

* The present research stems from the survey on the manuscript tradition of Avicenna's *Kitāb al-Šifāʾ* within the framework of the ERC Project: "*PhiBor* – Philosophy on the Border of Civilizations and Intellectual Endeavours: Towards a Critical Edition of the Metaphysics (*Ilāhiyyāt* of *Kitāb al-Šifāʾ*) of Avicenna (*Ibn Sīnā*)"; my gratitude goes to the principal investigator of the project, Amos Bertolacci, for providing me with all the reproductions of the manuscripts concerning this work. I wish also to thank Maroun Aouad, director of the ERC Project: "*PhiC* – Philosophy in Context: Arabic and Syriac manuscripts in the Mediterranean," and his collaborators for their precious support in the research of the manuscripts. Among the collaborators of the *PhiC* Project, I wish to thank particularly Teymour Morel for the fruitful discussions on several points concerning the present research; I also wish to thank Dr. Gholamreza Dadkhah, collaborating to the *PhiBor* Project, for his precious help, especially for his patient revision of some of the transcriptions that I provide in the present paper. All the shortcomings are, of course, only mine.

D1265
Türkiye Diyanet Vakfı
Kütüphanesi
İslâm Araştırmaları Merkezi

[1] Al-Yānyawī's death is dated to 1134/1722 in GUTAS Dimitri (1998), *Greek Thought, Arabic Culture – The Graeco-Arabic Translation Movement in Baghdad and Early ʿAbbasid Society (2nd-4th/8th-10th centuries)*, Routledge, London/ New York, p. 175. Al-Yānyawī was, however, still alive in 1725, when he was appointed as judge of Galata; for al-Yānyawī's biography, see ASLAN Adnan (2006), "Asʿad Afandi of Yanya," in LEAMAN Oliver (ed.), *The Biographical Encyclopedia of Islamic philosophy*, vol. I: A-I, Bloomsbury, London/ New Delhi/ New York/ Sydney, p. 39-40; see also ŞAHIN Naim (2005), "Türk Mantıkçıları," *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 1/ 17, p. 343-354 (esp. p. 349-350).
[2] On Al-Yānyawī's activity as a translator, see: KAYA Mahmut (1992), "Some Findings on Translations Made in the Eighteenth Century from Greek and Esʿad Efendi's Translation of the Physics," in İHSANOĞLU Ekmeleddin (ed.), *Transfer of Modern Science & Technology to the Muslim World*, IRCICA, Istanbul,

Conclusions

As the present inquiry tried to show, a careful study of mss. P and A is able to provide new insights into the intellectual activity within the circle of As'ad al-Yānyawī, and even some new textual evidence of As'ad al-Yānyawī's own production concerning the Aristotelian logic. In addition to that, both manuscripts revealed themselves as precious witnesses of a stratified exegetical activity on Avicenna's *Šifāʾ*, collecting several philosophical *marginalia* produced between the thirteenth and the eighteenth century. In sum, it can be stated that mss. P and A are outstanding witnesses attesting a continuity of the exegetical tradition concerning Avicenna's *Šifāʾ* between the period which was defined as the "golden age of Arabic philosophy" (1000-1350 ca.)[59] and that moment of cultural vibrancy for the Ottoman history that is represented by the beginning of the eighteenth century. One should expect a more systematic study of this sort of *marginalia* to be able to cast a new light on the exegetical activity concerning Avicenna's *Šifāʾ* throughout the centuries.

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

01 Haziran 2019

D1263

Türkiye Diyanet Vakfı
Kütüphanesi
İslam Araştırmaları Merkezi

[59] Gutas, "The Heritage of Avicenna: The Golden Age of Arabic Philosophy, 1000 – ca. 1350," p. 81-97.

Yanyalı Esad Efendi
220110

Al-Yānyawī's Account of Porphyry*

Charles Genequand and Teymour Morel

As'ad b. 'Alī b. 'Uṯmān al-Yānyawī (Yanyalı Esad Efendi), also called As'ad Ḫawāğah (?-1730 or 1731),[1] is a prominent figure of the cultural and scientific renaissance which took place in Istanbul during the second half of the reign of Sultan Ahmed III (r. 1703-1730), the so-called "Tulip Age" (*Lale Devri*). Born in Ioannina in Epirus (Greece), he went to Istanbul sometime between 1686 and 1687. There, he received a high education and became a teacher (*mudarris*) in 1699. He taught at the Islamic school of Abū Ayyūb al-Anṣārī (attached to Eyüp Sultan mosque) in Istanbul. In 1719, he was appointed librarian of the Sultan's newly opened personal library, and, in 1725, judge (*qāḍī*) of the district of Galata. He worked as a censor at Istanbul's first printing press, created in 1727 by İbrahim Müteferrika (b. between 1670 and 1674 – d. 1747). As a scholar, it is known that he was versed in mathematical sciences —among which Euclidian geometry— and astronomy which he studied after obtaining his teacher graduation. Dimitrie Cantemir (1673-1723), to whom al-Yānyawī gave private lessons of Turkish, praised his master for his command of

* This paper was prepared within the framework of the PhiC ("Philosophy in Context: Arabic and Syriac Manuscripts in the Mediterranean") project directed by Maroun Aouad. It is an offshoot of the description in Abjad database of As'ad al-Yānyawī's manuscripts in Süleymaniye Library in Istanbul and other Turkish libraries undertaken by Teymour Morel. We thank the PhAO ("Philosophie dans l'Aire Ottomane") International Associated Laboratory and the PhiC for making this research possible.

[1] On al-Yānyawī's life, see Fazlıoğlu İhsan (1425/2004), "As'ad Afandī," in *Mawsū'at a'lām al-'ulamā' wa-al-udabā' al-'arab wa-al-muslimīn*, Dār al-Ğīl, Beirut, vol. I, p. 604-606; Kaya Mahmut (1992), "Some Findings on Translations Made in the 18th Century from Greek and Es'ad Efendi's Translation of the *Physica*," in İhsanoğlu Ekmeleddin (ed.), *Transfer of Modern Science & Technology to the Muslim World*, IRCICA, Istanbul, p. 387-388; Küçük B. Harun (2012), *Early Enlightenment in Istanbul*, PhD dissertation, University of California, San Diego, p. 37, 73, 80, 128-129, 132-134, 150-155, 166, 169; Özervarlı M. Sait (2011), "Yanyalı Esad Efendi's Works on Philosophical Texts as Part of the Ottoman Translation Movement in the Early Eighteenth Century," in Schmidt-Haberkamp Barbara (ed.), *Europa und die Türkei im 18. Jahrhundert / Europe and Turkey in the 18th Century*, V&R Unipress – Bonn University Press, Göttingen, p. 462-464; Sarıkavak Kazım (2013), *XVIII. Yüzyılda Bir Osmanlı Düşünürü: Yanyalı Esad Efendi (Bir Rönesans Denemesi)*, T. C. Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri, Ankara, p. 19-32; *id.* (1997), "Yanyalı Esad Efendi," in *İslâm Ansiklopedisi (TDVİA)*, Türkiye Diyanet Vakfı, Istanbul, vol. XLIII, p. 322-323.

220110

Hasan Kafi Akhisari
Esad Ef. Yanyalı

2323 ÖZERVARLI, M.Sait. The contribution of Balkan scholars to the growth of Ottoman *kalam* thought. *Proceedings of the Second International Symposium on Islamic Civilisation in the Balkans, Tirana ... 2003.* (Ed. Ali Çaksu). Istanbul: Research Centre for Islamic History, Art and Culture, 2006, (Sources and Studies on the History of Islamic Civilisation Series, 12), pp.125-134. [In particular the works of Hasan Kafi Akhisari (d.1616) from Pruščak in Bosnia and Esad Efendi Yanyavi or Yanyalı (d.1730), born in Ioannina, Greece and active in Istanbul.]

Kayseri Râşid Ef. Ktp.

110

Yanyalı Esad Efendi

26) N. 839, Y a n y a l ı E s a d E f e n d i'nin eserleri, Aristo Physik'inin *al-Samāᶜ al-ṭabīᶜī* ismi altında tercümesi, ilk üç kısmı İoannis Kuttinius'ün tercüme ve şerihlerinden istifade ederek yapılan tam tercümedir. (vr. 320 b هذا شرح الكتاب الثالث من الكتب الثمانية لارسطوتلس بن نقوماخوس فى ضمن ترجمة يوانس قوتنيوس الفرفريوى مع تحقيقات جميلة); kalan beş kitabı ancak mezkur İ. Kuttinus'un hülasasından çevrilmiştir (s. vr. 363 b : هذا مجمل الكتب الخمسة الاخيرة من الثمانية للسماع الطبيعى لارسطوتلس اجملها يوانس قوتنيوس الفرفريوى). Bu müslüman Rum âlimi, (Eyyüp'te müderris, Galatada kadı, nihayet ilk Türk matbaasında musahhih) bu eseri İbrahim Paşanın emri ile vücuda getirmiş, bundan başka Aristo'nun mantıka dair eserlerini de tercüme etmiş, Physik'i Farabī, Nasireddīn Ṭūsī ve İbn Ruşd'ün fikir ve nazariyelerini de gözönünde bulundurarak tercüme etmiş. Bu nüshanın kenarlarında (234 b) Sadreddīn al-Şīrāzi'nin Aristo'yu anlayışını kifayetsiz gösteren tenkitleri de vardır. İbn Ruşd'ün eserinden de arapçasından değil de lâtince tercümesinden istifade etmiştir. Eserin biri diğerini ikmal eden nüshaları Ragip Paşa N. 824-25, Nuri Osmaniye, 2656, Hamidiye 784, Beşir Ağa 414 de vardır. Müellif hakkında B r o c k e l m a n n, *GAL*, Sp. II, 665-6 ve A d n a n A d ı v a r, *Osmanlı Türklerinde İlm*, s. 139-140 gayet kısa malûmat vermişlerdir. Yanyalının eserleri yeni baştan tetkika muhtaçtır. Bu tetkikatta Kayseri nüshası esas olmalıdır, ceman 888 sayfadır.

ABHANDLUNGEN
DER AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN
IN GÖTTINGEN

PHILOLOGISCH-HISTORISCHE KLASSE
DRITTE FOLGE
Nr. 212

VANDENHOECK & RUPRECHT IN GÖTTINGEN
1996

Die Kultur Griechenlands in Mittelalter und Neuzeit

Bericht über das Kolloquium
der Südosteuropa-Kommission
28.–31. Oktober 1992

Herausgegeben von
Reinhard Lauer und Peter Schreiner

Mit 63 Abbildungen und 6 Tabellen

VANDENHOECK & RUPRECHT IN GÖTTINGEN
1996

Graeco-turcica: die Muslime in Griechenland und ihr Beitrag zur osmanischen Kultur

Von
JOHANN STRAUSS (Freiburg)

Der aus Diyarbakır stammende Dichter und Bibliophile Ali Emirî (1857–1924), der während des Griechisch-Türkischen Krieges von 1897 die Gelegenheit hatte, im Gefolge der vorrückenden türkischen Armee das erst wenige Jahrzehnte zuvor abgetretene Thessalien zu besuchen, behauptet, bei dieser Gelegenheit auch ein 5–600 Seiten umfassendes Werk über die osmanischen „Dichter Thessaliens" verfaßt zu haben[1]. Sein Biograph weist dies angesichts eines kaum einmonatigen Aufenthalts mit Recht als Übertreibung und Anmaßung zurück. In der Tat scheint ein solches Werk nicht vorhanden zu sein, obgleich weitere Sammlungen desselben Verfassers bekannt sind und er z. B. durch seine Amtszeit als Finanzinspektor in Jannina dazu inspiriert wurde, auch ein biographisches Sammelwerk (*tezkere*) der Dichter dieser Provinz zu verfassen[2].

Der Fall des als exzentrisch bekannten Ali Emirî ist in zweifacher Hinsicht aufschlußreich: zum einen vermag er eine Vorstellung davon zu geben, was sich hinter dem kulturellen Erbe der Osmanen in Griechenland verbirgt, zum andern zeigt er, daß es häufig Außenstehende sind, die sich dieser Hinterlassenschaft annehmen. Die einzige Monographie, die das osmanische Saloniki [*Selânik*] während der letzten Phase der osmanischen Herrschaft zum Gegenstand hat, ist den Bemühungen eines Journalisten aus dem anatolischen Elâzığ zu verdanken, der dieses Werk nach langwierigen Recherchen, unter anderem bei den Nachfahren der türkischen Emigranten, zustande gebracht hat[3]. Dies ist um so erstaunlicher angesichts einer Stadt, die um die Jahrhundertwende für das türkische Geistesleben eine ganz außerordentlich bedeutsame Rolle gespielt hat und die in mancher Hinsicht selbst die Hauptstadt Istanbul in den Schatten stellte. Tatsa-

[1] „Tisalya Osmanlı şairleri namile beş altı yüz sahifelik bir kitab yazdım." (zit. bei İbnülemin Mahmut Kemal İnal, Son asır Türk şairleri[3], 4 Bde., Istanbul 1988, Bd. 1, S. 301). Ali Emirî benutzte seinen Aufenthalt in Thessalien vor allem, um noch vorhandene osmanische Inschriften zu kopieren.

[2] Die Hs. befindet sich in der von ihm gestifteten *Millet Kütüphanesi* in Istanbul.

[3] Türkmen Parlak, Yeni Asır'ın Selânik Yılları. Evlâd-ı Fatihan Diyarları 1895–1924, Izmir 1986. Das ägäische Izmir ist noch heute ein Zentrum von Emigranten aus den griechischen Gebieten und deren Nachkommen. Auch die in den 90er Jahren des vorigen Jahrhunderts in Saloniki gegründete türkische Zeitung *Asır* („Zeitalter"; nach der jungtürkischen Revolution *Yeni Asır*, „Neues Zeitalter") wurde später in Izmir fortgesetzt.

Edit: Ekmeleddin İhsanoğlu, Osmanlı Tabii ve Tatbiki Bilimler Literatürü Tarihi: (History of the Literature of Natural and Applied Sciences During the Ottoman Period), c. I, sh. 119 İstanbul 2006. İSAM 148811

Yanyalı Esad Efendi

مرحوم بروسي علي افنديك ... اولوب سطور مسودّاتده ايكن قبل التبييض داماد زاده احمد ابوالخير افندي كندو نامنه ديباجه ترتيب ايلديكي تسويد مزبوردن تحقيق اولنمشدر...

Bibliyografya: *OM*, III, 228; Adıvar, s. 145, 166 Ek 41; *Tanzimat*, s. 493; Feridun Nafiz Uzluk, "Bursalı Hekim Ali Münşi" *DTCF Dergisi*, VIII. cilt., 3. sayıdan ayrı basım, Ankara 1950; *TACTA*, I, 180; Rengin Bütün, "Bursalı Hekim Ali Münşi'nin Kınakına Risalesinin Tanıtılması", *Kaynaklar*, 3, Bahar 1984, s. 80-84; *İslami Tıb Yazmaları Kataloğu*, s. 296-299.

98. MUḤAMMED B. AS'AD AL-YANYAVĪ (ölm. 1146/1733)

Yanyalı Esad Efendi (bkz. s. 111-113)'nin oğludur. Hayatı hakkında bir bilgi yoktur. Sadece 1146/1733'te öldüğü bilinmektedir. Matematik ile alakalı eserlerinden daha önce bahsedildi (Bkz. *OMLT*, s. 178-180). Konumuzla alakalı olarak **Taḥrīr Manāẓir Uḳlīdis (A, تحرير مناظر اقليدس)** adlı optikten bahseden bir eser yazmıştır. Nüshasına rastlanamadı.

Bibliyografya: *SO*, I, 332, II, 13; *OM*, I, 235, III, 257; *OMLT*, s. 178-180; Rosenfeld-İhsanoğlu, s. 396, nr. 1291.

99. LĀLEZĀRĪ MEHMED B. AHMED (ölm. 1149/1736)

Bu zat, Bağdadlı İsmail Paşa'nın bildirdiğine göre 1149/1736'da ölmüştür (*İM*, II, 611). Çiçekler hakkında **Mīzān al-Azhār (T, ميزان الأزهار)** adlı bir eser kaleme almıştır. Eser lalenin yetiştirilmesinden, çeşitlerinden, özelliklerinden bahseder. İki bab bir hatime üzere mürettebdir. Birinci babda lalenin cinsinin iyi olması için gerekli yirmi özellikten bahsedilir. İkinci babda lalenin dikilmesinden, bakımından, dikilecek toprağın cinsinden, nasıl olması gerektiğinden, hangi toprağın lalenin iyi yetişmesi için daha münasib olduğundan bahsedilir. Hatime zerrin çiçeğinin özellikleri hakkındadır.

Başı: لطائف حمد بي قياس مبدع فيض صبح بهار كلشن وجوده سزادركه لوحهء نه چمن سبز آسمانك پنچهء خورشيد كلريز نور انسان... السلطان احمد خان ابن السلطان محمد خان...بو عبد بيمقدار خاكساري شيخ محمد لاله زاري ... و ميزان الازهار ديو تسميهء شيرازه بند تقرير ايلدم...

Nüshaları:
*Hazine, nr. 425: talikle 16 yaprak, 14x25 cm, 15 str. İstinsahı H. XI. asırda. F. Karatay, *TY*, I, 567, nr. 1753.
*Köprülü, III, kısım, nr. 481/2: talikle yap. 1^a-1^b, 12,8x21,8(7,2x16,2) cm, 21 str. İstinsahı Receb 1146'da. *Köprülü Kataloğu*, III, 216.
*Ali Emiri, Tabiiye, nr. 174: talikle 15 yaprak, 14x13(7,5x15) cm, 17 str. İstinsahı H. XIV. asırda.
*Hacı Selim Ağa, nr. 1272/7: talikle yap. 95^b-105^a, 21,3x12(16,5x7) cm, 19 str.
*Ali Emiri, Tabiiye, nr. 163: rika ile 10 yaprak, 17,7x23(10,5x18) cm, 17 str.

152066 KÜF
165550
3931K
7103K
154041
27770K-05

T.C.KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINLARI / 1971
Yayımlar Dairesi Başkanlığı
Kültür Eserleri Dizisi / 192

XVIII.Yüzyılda Bir Osmanlı Düşünürü

YANYALI ES'AD EFENDİ

(Bir Rönesans Denemesi)

Türkiye Diyanet Vakfı
İslâm Araştırmaları Merkezi
Kütüphanesi

Dem. No:	57371
Tas. No:	921 YAN

01 ARALIK 1998

Yrd. Doç. Dr. Kazım SARIKAVAK

Ankara - 1997

Ekmeleddin İhsanoğlu, Boris A. Rosenfeld, Mathematicians, astronomers and other scholars of Islamic civilization and their works (7th-19th c.), Istanbul 2003, pp. 402.
İSAM KTP.91191

1327. AS`AD EFENDI AL-YANYAWI (YANYALI ESAD EFENDİ)

As`ad Efendī ibn `Alī ibn `Uthmān al-Yanyawī (17-18th c.), Ottoman mathematician.

See: GAL² (II 665-666), MAMS (III 11), OMLT (175-176), SSM (174-175), KAYA (1).

M1. Book on the Construction of a Square Equal to a Circle (Kitāb `amal al-murabba` al-musāwī li'l-dā'ira) - Cairo (mīqāt 172/2, Fāḍil riyāḍa. 41/22). When writing the treatise on squaring the circle, he referred to the works of Archimedes.

M2. [His Translations of the Book on Philosophy from Latin dealing with Squaring the Circle] - Cairo (Taymūr riyāḍa. 140/16 - a fragment).

علي رضا قره بلوط, معجم المخطوطات الموجودة في مكتبات استانبول و آناطولي, الجزء الأول, [y.y.,t.y.] İSAM 141806 ,
s. 299-300

04 NİSAN 2006

Yanyalı Es'ad Efendi

0899 – أسعد بن علي وقيل أسعد بن محمد بن عثمان اليانيه وي العثماني المدرس المنطقي الرياضي ، المصحح بدار الطباعة العثمانية بإستانبول المعروف باليانيه وي المتوفى 1730/1143

(أنظر : هدية العارفين 205/1 ؛ عثمانلي مؤلفلري 234/1 ؛ معجم المؤلفين 248/2)

من تصانيفه :

1 – ترجمة كتب الثمانية لآرسطو – في الطبيعيات

قيصري راشد أفندي رقم 839 ورقة 444 ؛ جامعة إستانبول رقم 4024 ورقة 99 ناقص ؛ آياصوفيا رقم 2489 جزء 1 ورقة 289 ؛ مراديه رقم 5842 ؛ نورعثمانيه رقم 2656 ؛ حالت أفندي رقم 540 ؛ حميديه رقم 784 ؛ بشير آغا رقم 414 ؛ أسعد أفندي رقم 1939 ؛ حميديه رقم 784 جزء 1 ورقة 115 ؛ بشير آغا رقم 414 جزء 1 ورقة 100 ؛ راغب باشا رقم 824 ، 825 ورقة 435 ؛ رقم 826 ورقة 459 ، 1160 هـ

2 – ترجمة كتب المنطقية لأرسطو

نورعثمانيه رقم 2555 ورقة 140 ، 1134 هـ

آياصوفيا رقم 2568 ورقة 186 ، 1134 هـ ؛

3 – ترجمة شرح مطالع الأنوار – في المنطق

راغب باشا رقم 881 ورقة 176 ، 1134 هـ حميديه رقم 803 ؛

4 – تعليم الثالث لآرسطو

راغب باشا رقم 824 ورقة 435 ؛ رقم 825 ورقة 459 ، 1160 ؛

5 – الرسالة اللاهوتية في إثبات الواجب

لاله لي مجموعة رقم 9/3657 ، 1162 هـ

6 – شرح الشفاء لإبن سينا – في المنطق

أسعد أفندي رقم 1936 ؛

7 – مجموعة حواشي إثبات الواجب

حاجي بشير آغا رقم 390 ؛

Edit: Ekmeleddin İhsanoğlu, Osmanlı Tabii ve Tatbiki Bilimler Literatürü Tarihi: (History of the Literature of Natural and Applied Sciences During the Ottoman Period), c. I, sh. 111-113 İstanbul 2006. İSAM 148811

Yanyalı Esad Efendi
11 OCAK 2007

92. YANYALI ES'AD EFENDİ (ölm. 1143/1730)

As'ad b. 'Os̱mān al-Yanyavī, Kuzey Yunanistan'daki Yanya'da doğdu. Doğum tarihi bilinmiyor. Yanya'da çeşitli alimlerden okudu. Bunlar arasında Yanya müftileri İbrahim ve Muhammed Efendiler vardır. 1098/1687 tarihinde İstanbul'a geldi. Şehirli-zade İbrahim b. Fazlullah Efendi'den, Tatar Abdullah Efendi'den ve çeşitli ālimlerden ders alıp tahsilini tamamladı. Müderrisliğe başladı. Tekirdağ eski müftüsü Mustafa Efendi'den ve Müneccim Muhammed Efendi'den Öklid geometrisi, hesap ve astronomi okudu. Şehirli-zade Mehmed Efendi'den ve Molla Mincel'den Farsça öğrendi. Arapça, Türkçe ve Farsça'yı çok iyi bilirdi. Aynı zamanda iyi bir şairdi. Yunanca ve Latince'yi de iyi biliyordu. Aristo'nun eserlerini Yunanca bilen bir alimden okumuştur. Türkçe, Farsça ve Arapça şiirleri, Latince, Arapça ve Farsça'dan tercümeleri vardır. 1102/1691 yılında mülazım oldu. 1110/1698 yılında Süleymanağa Darülhadisi'ne ibtida-i haric rütbesiyle, 1116/1704 yılında ikinci haric rütbesiyle Defterdar Yahya Efendi Medresesi'ne müderris oldu. 1119/1707'de ibtida-yı dahil ile Ebtem Medresesi müderrisi oldu. 1122/1710'da ikinci dahil rütbesiyle Eyüb'teki Ferhad Paşa Medresesi'ne müderris oldu. 1125/1713'de Sahn-ı Seman, 1129/1717'de Edirnekapı'daki Mihrimah Sultan Medresesi'nde, 1130/1718'de altmışlı hareketiyle Murad Paşa-yı Atik Medresesi'nde, 1133/1721'de Mūsıla-i Süleymaniye ile Eyüb Medresesi'nde müderrislik yaptı. Talebeler derslerine büyük rağbet gösterirdi. 1138/1726 yılında Galata Kadısı oldu. Daha sonra yeni kurulan Dar al-Tıba'at al-Amire müessesesi musahhihliğine getirildi. Bu görevdeyken 1143/1730 yılında öldü. Edirnekapı mezarlığına gömüldü (*Salim Tezkiresi*, s. 76-78; *OM*, I, 234). Felsefe, matematik, fizik konularında eserler yazmış veya tercüme etmiştir. Arapça'dan Türkçe'ye tercümeleri arasında İbn Sina'nın *Kitāb al-Şifā*'sı da olduğu söylenir. Matematik üzerine yazdığı eserlerden daha önce bahsedildi (bkz. *OMLT*, s. 175-176). Konumuz ile alakalı olarak Aristo'nun *Fizika*'sını **al-Ta'lim al-S̱āliṯ (A, التعليم الثالث)** veya **Tarcamat al-Kutub al-S̱amāniya li'l-Samā' al-Ṭabī'ī li-Aristo (A, ترجمة الكتب الثمانية للسماع الطبيعي لارسطو)** adıyla Damad İbrahim Paşa için tercüme etmiştir. Bu tercümeyi yaparken, İbn Rüşd (ölm. 594/1198)'ün Arapça, Karaferiyeli Ioannis Kottinius (ölm. Padua, 1658. Bu zat, Rumeli'de Karaferiye'de doğmuş, Roma'daki Yunan Gymnasium'unda ve Bologna Üniversitesi'nde tahsil görmüş, Padua Üniversitesi'ne felsefe hocası olmuştur. Eserlerini Yunanca ve Latince yazmış, Fransa kıralı XIV. Louis'ye ithaf etmiştir. Bologna Üniversitesi avlusunda bir heykeli vardır. Adıvar, s. 160)'un Latince şerhlerinden de faydalanmıştır (Adıvar, s. 160; Mahmud Kaya, "Some Findings on Translation Made in the 8th Century Fran Greek and Es'ad Efendi's Translation of the Phisica", *Transfer of Modern Science...*, éd. E. İhsanoğlu, IRCICA, İstanbul, 1992, s. 385-392). Kitabın nüshalarının mukaddimeleri arasında farklar vardır.

Başı: الحمدلله الذي ابدع العقول و الملائكة النورية و اخترع هيولي الاجرام العلوية و السلفية و اوجد فيها على مقتضى استعداد ... أما بعد فيقول المفتقر الى الله الغني القوي اسعد بن علي بن عثمان اليانياوي لمّا فرغت من شرح بعض كتب المنطق لارسطوطالس بن نقوماخوس الستاپروي معلم الملك المعظم اسكندر بن فيلپوس الرومي و خدمت به خزانة كتب اعظم

Yanyalı Esad Efendi

■ أسعد أفندي، محمد أسعد بن علي بن عثمان الينوي

(.....هـ/.....م - 1143هـ/ 1730م)

هو منجم ومدرس وفيلسوف عاش في الدولة العثمانية في فترة اللاله. وتلقى تعليمه الأول في المكان الذي ولد فيه وهو يانية. ونجد من بين أساتذته محمد أفندي، مفتي يانية، وإبراهيم أفندي العالم المعروف في تلك الفترة. وبعد أن أكمل تعليمه الأول، ذهب في عام 1098هـ/ 1686-1687م إلى استانبول وبدأ تعليمه المدرسي. وأثناء تحصيله في استانبول تلقى العلوم العقلية والنقلية من بعض العلماء. ونجد من بين هؤلاء محمد أفندي رئيس منجمي الهندسة والذي قرأ عنه الحساب والجبر والفلك، ومصطفى أفندي (ت 1099هـ/ 1687م) وهو مفتي تكرداغ وتلقى عنه الفلسفة والكلام وغيرهما من العلوم، وزاده إبراهيم أفندي الأق شهيري حيث درس عنه اللغة الفارسية.

بعد أن أنهى أسعد أفندي تحصيله، لازم أبا سعيد زاده فيض الله أفندي (ت 1698م) وهو شيخ الإسلام في ذلك العهد (1102هـ/ 1691م). وعند نجاحه في امتحان التدريس الذي عقد ونيله لـ إبتدائي-خارج أصبح في عام 1110هـ/ 1698-1699م مدرسا في دار حديث سليمان أغا. واجتاز أسعد أفندي بنجاح كامل التدرج السُلمي الموجود في التشكيلات العلمية في الدولة العثمانية، فتم تعيينه في عام 1116هـ/ 1704م في مدرسة الدفتردار يحيى أفندي بدرجة حركة-خارج، وعيّن في عام 1119هـ/ 1707م في مدرسة أبتم بدرجة إبتدائي-داخل، وعين في عام 1122هـ/ 1710م مدرسا في مدرسة أيوب فرحات باشا بدرجة حركة-داخل، وعين في عام 1125هـ/ 1713م في مدرسة مهر ماه سلطان في أدرنة قابي بدرجة مثلي صحن ثمان. وفي عام 1129هـ/ 1717م تم تعيينه في مدرسة عتيق مراد باشا بدرجة حركة-ألتملشلي، وفي عام 1130هـ/ 1718م عيّن في مدرسة السليمانية بدرجة مثلي القصوى، وفي عام 1133هـ/ 1720-1721م عيّن مدرسا في مدرسة أيوب. وهكذا نال أسعد أفندي أعلى الدرجات في مجال التدريس، وقام وهو في مدرسة أيوب بإنجاز دراساته العلمية من جانب وتأليف أكبر مؤلفاته من جانب آخر.

بالإضافة إلى ذلك تم تعيين أسعد أفندي في وظيفة القضاء في غلاطة التي تحتل موقعا مهما في التسلسل الإداري في الدولة العثمانية. وانضم في عام 1138هـ/ 1725-1726م إلى مجلس المشورة، وهكذا أصبح اسما بارزا في إدارة الدولة. وعهد إليه بترجمة مؤلف «عقد الجمان» لعيني وذلك في عام 1138هـ/ 1725م في عهد اللاله ضمن هيئة الترجمة في مطبعة الدولة التي تم إنشاؤها حديثا. كما عين أسعد أفندي من قبل السلطان أحمد الثالث حافظا للكتب في مكتبة السراي

02 MAYIS 20

موسوعة أعلام العلماء و الأدباء العرب المسلمين، مج 1،
بيروت 1425/2004. ص. 604-607 İSAM 141531

— Yanyalı Esad Efendi — 220110

است. از دیگر آثار اسعدافندی که تاکنون به‌دست نیامده است، رساله‌های وحدت وجود، مسح‌الرأس، بیان فرق الاسم والمسمی، اقوال رجال صوفیه، بیان اسباب خوف‌الموت و رسالهٔ اخلاق را می‌توان نام برد.

منابع: اسناد سیاسی ایران و عثمانی، ۸۶/۱؛ اسناد و مکاتبات تاریخی ایران، قاجاریه، ۱۵۴؛ ایران و عثمانی در آستانهٔ قرن بیستم، ۷۷۸/۲؛ پارسی‌نویسان آسیای صغیر، ۲۱؛ دائرة‌المعارف بزرگ اسلامی، ۸/ ۳۰۷ ـ ۳۱۰؛ دفتر کتبخانهٔ اسعدافندی، ۲۲۳ ـ ۲۲۵؛ سجل عثمانی، ۱/ ۳۳۹ ـ ۳۴۰؛ عثمانلی مؤلفلری، ۲۴/۳ ـ ۲۵؛ قاموس‌الاعلام، ۹۰۹/۲؛ *Encyclopaedia of Islam*, 2/714; *Islam ansiklopedisi*, 4/ 363-365; *Şair tezkireleri*, 135-140; *Türk dili ve edebiyatı ansiklopedisi*, 3/85-86; *Türk edebiyatı ansiklopedisi*, 2/459; *Türkiye diyanet vakfı İslam ansiklopedisi*, 11/341-345.

معصومی

اسعدپاشا کوپرولوزاده، ابونائله ← عبدالله‌پاشا

اسعد تبریزی، فرزند خواجه‌سعدالدین‌بن‌حسن‌جان ← اسعدافندی

اسعدخواجه (as.ad.xā.je)، محمداسعد یانیه‌ای/یوآنینایی فرزند علی فرزند عثمان، ـ ۱۱۴۳ ق/۱۷۳۰م، عالم، مترجم و شاعر عثمانی. در یانیه/یوآنینا به دنیا آمد. علوم اسلامی را در زادگاهش نزد مفتی‌محمد و ابراهیم‌افندی فراگرفت. سپس به استانبول رفت و از ابراهیم‌افندی آق‌شهرلی‌زاده اجازهٔ تدریس گرفت. پس از آن به فراگیری علوم طبیعی پرداخت و ریاضی و نجوم را نیز آموخت. وی همچنین زبان‌های فارسی، عربی و لاتین را فراگرفت. در ۱۱۱۱ ق مدرس مدرسهٔ ایوب‌سلطان شد و پس از چندی رتبه‌اش تا مدرسی یکی از مدارس هشت‌گانه (صحن ثمان) بالا رفت. در ۱۱۳۸ ق ملای گالاتا شد. در همان سال‌ها به عضویت هیأت بیست‌وپنج نفرهٔ ترجمه که به کوشش صدراعظم دامادابراهیم‌پاشا گرد آمده بودند، درآمد. وی در همین دوره با فلسفهٔ غرب نیز آشنایی یافت. چون درگذشت پیکرش را در جوار خاکجای امیر بخاری در ادرنه به خاک سپردند. اسعدخواجه به فارسی، عربی و ترکی شعر می‌سرود. از آثارش: ترجمهٔ شفای ابن‌سینا؛ شرح حکمة‌الاشراقیة؛ ترجمهٔ مطالع الانوار؛ ترجمهٔ کتب سماویة فی حکمت طبیعیه؛ ترجمهٔ شرح الانوار فی‌المنطق؛ شرح منظومهٔ شاهدی که در واقع شرح و ترجمهٔ تحفهٔ شاهدی از فارسی به ترکی است؛ دیوان شعر؛ ترجمهٔ کتب ثمانیهٔ ارسطو؛ حاشیهٔ اثبات واجب؛ رسالهٔ لاهوتیه.

منابع: پارسی‌نویسان آسیای صغیر، ۲۱؛ تذکرهٔ سالم، ۷۶ ـ ۸۰؛ سجل عثمانی، ۳۳۲/۱؛ عثمانلی مؤلفلری، ۲۳۴/۱ ـ ۲۳۵؛ معجم‌المؤلفین، ۴۹/۹ ـ ۵۰؛ هدیة‌العارفین، ۳۲۰/۲؛ *Türk dili ve edebiyatı ansiklopedisi*, 3/88.

سارم

اسعدده (as.ad.da.de)/اسعدمحمدده، فرزند رجب‌افندی، سالونیک ۱۸۴۱ ـ استانبول ۱۹۱۱م، شاعر، مترجم و شارح عثمانی. پدرش از بازرگانان سالونیک بود. اسعدده در ۱۸۶۳م به استانبول رفت. تحصیلاتش را در مدرسهٔ چاپیرلی به پایان رساند. پس از آن در دبیرستان‌های گوناگون به تدریس زبان فارسی پرداخت. وی چندی نیز در مسجد فاتح مثنوی مولوی تدریس می‌کرد. اسعدده از پیروان طریقت مولویه بود و در مولویخانهٔ ینی‌قاپی به شیخ‌عثمان صلاح‌الدین‌دده (ـ ۱۳۰۵ ق) دست ارادت داد. افزون بر این، در مولویخانهٔ قاسم‌پاشا در مراسم مثنوی‌خوانی شرکت می‌کرد. سرانجام موفق به دریافت خلافتنامهٔ طریقت مولویه از حسن‌دده، از مشایخ مولویه در مولویخانهٔ اسکی‌شهر، شد. چنان‌که از یکی از شعرهایش برمی‌آید، هیچ‌گاه ازدواج نکرد. خاکجایش در مولویخانهٔ قاسم‌پاشا است. اسعدده نزدیک به هزار جلد کتاب به کتابخانهٔ عمومی بایزید هدیه کرده است. آورده‌اند که بسیاری از قصیده‌ها و غزل‌های وی در آتش‌سوزی مولویخانهٔ ینی‌قاپی در آتش سوخت. اشعاری که از وی در دست است، ارادت او به مولوی و گرایش او به تصوف را نشان می‌دهد. وی همچنین آثاری در تصوف ترجمه کرده و یا بر آن‌ها شرح نوشته است. از آثارش: توحیدنامه که مثنوی در سی‌صد بیت و پرآوازه‌ترین اثر او است؛ نمونهٔ قواعد فارسی که به چاپ رسیده است؛ تصحیح مناقب مولانای فریدون سپهسالار؛ ترجمهٔ ضیاءالقلوب شیخ‌امدادالله تهانوی (ـ ۱۳۱۷ ق) از فارسی به ترکی؛ شرح رباعیات ابوسعید ابوالخیر؛ شرح برخی از ابیات قصیدهٔ «تائیه» ابن‌فارض؛ شرح رباعیات جامی؛ شرح خمریهٔ ابن‌فارض؛ ترجمهٔ مثنوی شریف؛

به سرپرستی: حسن انوشه؛ دانشنامهٔ ادب فارسی؛ جلد ششم. ـ تهران ۱۳۸۳
ادب فارسی در آناتولی و بالکان